

УДК 81'22(811.161.2+811.111):81'37

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ СЕМАНТИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКО- ТА АНГЛОМОВНИХ АКСІОНОМЕНІВ

Сорока Т. В.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

У статті розглянуто морально-етичний аспект семантизації українських та англійських аксіономенів із застосуванням матричного методу. Особливу увагу приділено вказівкам на морально-етичні характеристики в лексикографічних тлумаченнях аксіономенів двох мов і формам їхньої систематизації за відповідними генералізованими семами.

Ключові слова: матриця, аксіономен, моральність, генералізована сема.

Soroka T. V. Moralno-etichny aspekt semantyzatsii ukraynshkikh i angliyskikh aksiomonenov. В статті розглянуто морально-етичний аспект семантизації українських та англійських аксіономенів з використанням матричного методу. Особливу увагу приділено вказівкам на морально-етичні характеристики в лексикографічних тлумаченнях аксіономенів двох мов і формам їхньої систематизації за відповідними генералізованими семами.

Ключевые слова: матрица, аксиономен, моральность, генерализованная сема.

Soroka T. V. Mental and ethical aspect of the Ukrainian and English axionomens semantization. The purpose of the article is to investigate mental and ethical aspect of the Ukrainian and English axionomens semantization. Special attention to the indications of mental and ethical characteristics in lexicographical axionomens explanations has been paid. Matrix method used in the research enables to study all the interconnections between different lexical units. It also gives an opportunity to describe in detail the structure of axionouns lexical meanings, to expose the functional character of generalized semes.

The usage of multifunctional and single-functional generalized semes as well as generalized semes of combined functioning which actualize specifics of moral consciousness and moral practice in lexical semantics of Ukrainian (порядок₁₇, честь₁₄, слава₁₃, любов₁₂, добро₁₀, пам'ять₉, правда₉, істина₉, гордість₇, повага₇, достоїнство₆, мужність₆, справедливість₆, співчуття₆, благоговіння₆, довершеність₅, благородство₅, побратимство₅, чуйність₅, мораль₅, совість₅, злагода₅, доброчесність₄, авторитет₄, симпатія₄, гуманізм₄, уважність₄, дружба₄, доброта₄, гуманізм₄, надія₄, толерантність₄, чесність₃, щирість₃, милосердя₃, користь₃, опікування₃, гостинність₃, вихованість₃, пристойність₃, людяність₂, турботливість₂, альтруїзм₂, порядність₂, патріотизм₂, гідність₂, дисциплінованість₂, вдячність₂, ввічливість₁, трішніть₁, щедрість₁, лояльність₁, неупередженість₁) and English (right₂₁, grace₂₀, love₁₇, honour₁₃, trust₁₂, freedom₁₁, dignity₁₁, sympathy₁₁, morality₁₁, truth₁₁, faith₁₀, justice₁₀, mercy₁₀, piety₉, good₉, virtue₉, charity₉, respect₈, worship₈, tolerance₈, duty₈, humility₈, benevolence₇, goodness₇, humanism₇, integrity₇, chastity₇, generosity₆, honesty₆, friendship₆, legality₆, loyalty₅, kindness₅, decency₅, modesty₅, rectitude₅, moderation₅, sincerity₄, temperance₃, patriotism₂, politeness₁, impartiality₁, gratitude₁) axionomens has been justified. Moral consciousness is semantized with the indications of deep admiration for someone, notable human features, world outlook. The signs of moral practice in semantic structure of the Ukrainian and English axionomens as forms of social interaction based on friendly attitudes of individuals have been analyzed.

The prospect of research is to analyze language objectivization of Ukrainian and English axiological categories presented with words denoting philosophical, world outlook, scientific, social, political, legal, aesthetic values.

Key words: matrix, axionomen, morality, generalized seme.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Мовна об'єктивізація категорії моралі як однієї з форм суспільної свідомості, різновиду відносин між людьми і засобу нормативної регуляції їхніх дій у соціумі представляє значний інтерес для лінгвістичного дослідження її складників – морально-етичних цінностей – крізь призму розкриття семантичного змісту аксіономенів¹. З огляду на це необхідність розв'язання питання про характер співвідношень аксіономенів різного ступеня полісемії,

які своїми лексичними значеннями розкривають сутність моральності українсько- та англійських спільнот, зумовлює актуальність заявленої проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У низці статей, присвячених аналізу лексико-семантичної структури слів на позначення духовних цінностей [6; 7; 8], викладено результати наукового дослідження виключно англійських аксіономенів з найвищим і середнім ступенем полісемії, які кваліфікують як ціннісно обумовлені реєстрові одиниці лексикографічних джерел тлумачного характеру [10; 11]. Тому видається доцільним охоплення всього спектру семантичних зв'язків між полі- і моносемантичними аксіономенами двох неспоріднених мов в аспекті синхронної передачі смислової структури їхніх словникових тлумачень.

¹ Аксіономен (від грецького ἄξιον – "цінність" і латинського – nomen – "ім'я, назва") є робочим терміном, запровадженим у науковий обіг автором для позначення філософсько-світоглядних, наукових, громадсько-політичних, соціальних, моральних, релігійних, правових і естетичних цінностей.

Формування мети і завдань статті. Мета дослідження полягає в розкритті морально-етичного компонента змісту семантичної структури українсько- та англомовних аксіономів із застосуванням матричного методу. Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) ідентифікувати вказівки на морально-етичні характеристики в лексикографічних тлумаченнях слів на позначення цінностей у двох мовах; 2) проаналізувати багатофункціональні, однофункціональні та генералізовані семи комбінованої функціональності, що передають специфіку моральної свідомості і моральної практики в лексичній семантиці досліджуваних аксіономів.

Вклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи мораль як цілісну систему, на думку В. А. Малахова, необхідно розглядати її структурні елементи: моральну свідомість, моральну діяльність та моральні відношення [3, 103]. Але з урахуванням цього вважаємо за доцільне підтримати іншу позицію, згідно з якою останні два компоненти – моральна діяльність та моральні відношення – об'єднуються під загальною назвою *моральна практика* [2, 243], яка включає в себе всю сферу індивідуально-масових виявів моральної діяльності та відношень, орієнтованих на моральні принципи та норми. Моральна практика неодмінно пов'язана з моральною свідомістю, щоби більше, вони взаємопороджують та взаємозумовлюють один одного. З одного боку, як носії моральної свідомості «індивіди підносяться до моральної діяльності відповідно до вираженої в нормах міри людяності, яка існує для них у формі категоричного імперативу, регламентована моральними цінностями й принципами моральної свідомості» [1]; з іншого – моральна свідомість сама є ідеальним відображенням і впорядкуванням моральної реальності, тобто моральної практики [3, 105].

З'ясовуючи семантику ціннісно зумовленої лексики, що виражає моральність, зазначимо, що за матрицею, у якій достатньо повно представлено семантичну значущість аксіономів, стає можливим вивчення їхніх співвідношень у межах лексико-семантичних угруповань. Порівняно з тлумачним словником матриця формально простіше представляє лексичну семантику двох мов, а топографічний спосіб розміщення в ній заповнених клітин практично замінює словесне вираження тлумачної частини.

За допомогою методу компонентного аналізу в семемах слів виокремлюються семи, які розуміємо як елементарні, граничні одиниці семантичної системи мови. Вони можуть виступати мінімальними розрізнявальними рисами, об'єктивно притаманними як денотату, так і конотату лексичної одиниці [4, 23; 5, 632; 9, 42]. На позначення компонентів змісту семема використовують різні терміни: *маркер* (Дж. Катц, Дж. Фодор), *фігура* (Л. Ельмслев), *диференційна ознака* (І. Арнольд), *семантичний множник* (Л. М. Васильєв, О. К. Жолковський), *семантична ознака* (Г. А. Уфимцева), *семантичний примітив* (Г. Вежбицька) та інші. Згідно з фактичним матеріалом нашого дослідження, вважаємо за потрібне ввести в науковий обіг термін *генералізована сема* (ГС), яку розуміємо як конструкт рубрикового або підрубрикового словникового тлумачення зі скорочено-узагальненим змістом, що виводиться логічним

шляхом із вихідної семема і застосовується в моделюванні горизонтальної ланки матриці. ГС, виступаючи дискретними семантичними елементами семема, функціонують як формалізовані вказівки на наявність семантично-похідних компонентів (з урахуванням відтінків лексичних значень на рівні ремарок і позначок) у структурі лексичного значення одного або кількох різногрупних аксіономів на позначення моральності.

Морально-етичні цінності прийнято визначати як суспільні установки, імперативи, які виражені формою нормативних уявлень про добро та зло, справедливе та несправедливе, про сенс життя та призначення людини тощо. Інтерпретація моральної свідомості і моральної практики мовними засобами двох мов потребує групування словникового і семного складу в межах відповідних матриць.

Розрізняємо ГС за типами їхньої функціональності: багатофункціональні, однофункціональні та семи *комбінованої функціональності* (термін наш – Т. В. Сорока), останні з яких визначаємо в нашому дослідженні як такі, що здатні виступати компонентами лексичних значень слів на позначення цінностей, водночас як з найвищим і середнім ступенем полісемії, так і моносемічних.

В українській та англійській матрицях моральну свідомість описують ГС, наявними в лексичних значеннях аксіономів.

Українські багатофункціональні ГС: “*позитивна риса, якість*” (*честь*^{1,4,7}, *достойнство*⁶, *мужність*⁶, *довершеність*⁵, *благородство*⁵, *доброчесність*⁴, *гідність*²); “*почуття прихильності, доброзичливості*” як емоційна настроєність (*любов*¹², *благотворність*⁶, *співчуття*⁶, *симпатія*⁴, *уважність*⁴, *доброта*⁴); “*втілення чесності, порядності*” (*совість*⁵, *благородство*⁵, *доброчесність*⁴, *чесність*³, *порядність*²); “*те (ті), що (чим)...*” (*честь*¹⁴: “*те, що дає право на шану, повагу, визнання*”, *надія*⁴: “*те (той), на що (на кого) можна надіятися, покладатися, що (хто) є вірадою, опорою для кого-небудь*”); “*гідність*” (*честь*¹⁴, *гордість*⁷, *достойнство*⁶); “*моральні принципи, переконання*” (*честь*¹⁴, *совість*⁵, *мораль*⁵); “*моральний ідеал, справедливість*” (*правда*⁹, *істина*⁹, *справедливість*⁶); “*невинність, цнотливість*” (*честь*¹⁴, *доброчесність*⁴); “*добре ім'я*” (*честь*¹⁴: “*чесне ім'я*”, *слава*¹³: “*честь, добре ім'я*”); “*репутація, авторитет*” (*честь*¹⁴: “*добра, незаплямована репутація, авторитет людини*”, *повага*⁴: “*діалектне слово авторитет*”), *авторитет*⁴: “*поважність*”).

Англійські багатофункціональні ГС: невинність, непорочність, celibat² за ГС “*virginity; celibacy*”: жіноча цнотливість (*honour*¹³: “*a woman's virtue*”), *virtue*⁹, *chastity*⁷ в архаїчному значенні – невинність, цнотливість (*honesty*⁶: “*Obsolete. virginity*”); праведність за ГС “*righteousness*” (*right*^{2,1}, *morality*¹¹, *goodness*⁷, *honesty*⁶, *rectitude*⁵); чиясь добра репутація за ГС “*reputation, standing*” (*honour*¹³: “*somebody's good reputation*”); відсутність мізерності, нікчемності в характері за ГС “*freedom (from)*” (*generosity*⁶: “*freedom from pettiness in character*”).

¹ Тут і далі цифрою позначено загальна кількість лексичних значень аксіономена.

² Тут і далі з метою полегшення читачького сприймання іншомовного тексту подано пояснення лексикографічних дефініцій аксіономів.

Українські однофункціональні ГС: "почуття жалю" (співчуття₆), "сумління" (совість₅), "теплі, ніжні почуття" (симпатія₄), "почуття подяки" (вдячність₂).

Англійську однофункціональну ГС на позначення сором'язливості ("pudency") виявлено в семантичній структурі лексеми *modesty*₅.

Для розкриття сутності моральної практики як якісної характеристики міжособистісної інтеракції в двох досліджуваних мовах установлено діапазон ГС і тих аксіономів, що складаються з них.

Українські багатофункціональні ГС: "ставлення" як характер добродесного поведіння (любов₁₂, повага₇, справедливість₆, благоговіння₆, співчуття₆, побратимство₅, чуйність₅, гуманізм₄, уважність₄, доброта₄, щирість₃, честь₁₄, милосердя₃); "стосунки, відносини" як добрі взаємини між людьми (любов₁₂, справедливість₆, побратимство₅, злагода₅, дружба₄, щирість₃); "зовнішній вияв поваги" як вираження почуття шанни (честь₁₄, любов₁₂, повага₇, благоговіння₆, достоїнство₆); "добрі вчинки, наслідки, результати" (добро₁₀, справедливість₆, користь₃); "норми поведінки" (порядок₁₇, мораль₃); "на честь" (честь₁₄, пам'ять₉, достоїнство₆); "увага" (чуйність₅, уважність₄, опікування₃); "глибока приязнь" (любов₁₂, благоговіння₆); "чуливість" (співчуття₆, чуйність₅); "вияв жалості" (співчуття₆, милосердя₃); "людинолюбство" (гуманізм₄, людяність₂); "турбота" (уважність₄, турботливість₂); "безкорисливе піклування, нагляд" (опікування₃, альтруїзм₂).

Англійські багатофункціональні ГС: прихильність, вірність, дотримання приписів, правил за ГС "adherence, allegiance": дотримання моральних та правових принципів (right₂₁: "adherence to moral and legal principles"), відданість справі або людині (faith₁₀: "allegiance to a cause or a person"), релігійне додержання морально-етичних принципів (integrity₇: "adherence to moral and ethical principles"), додержання правових принципів (legality₆: "adherence to legal principles"), чесна відданість монарху, уряду, лідеру, справі тощо (loyalty₅: "faithful adherence to a sovereign, government, leader, cause, etc"), патріотична вірність; відданість (patriotism₂: "adherence, allegiance"); прихильність, приязне ставлення до кого-, чого-небудь за ГС "favour": ласка, милість (grace₂₀, mercy₁₀, respect₈, benevolence₇), дружня прихильність (friendship₆, kindness₅: "friendly favour"); доброзичливість за ГС "kindness" (mercy₁₀, good₉, charity₉, benevolence₇, goodness₇, humanism₇), доброта, особливо у щедру витрачання речей (generosity₆: "kindness to give things freely"); повага, шанування за ГС "regard, esteem" (honour₁₃: "great respect, regard, esteem"), повага до батьків, вітчизни (piety₉: "regard for parents, homeland", respect₈, worship₈, duty₈); відвертість, щирість за ГС "fairness, frankness": щирість, відкритість у спілкуванні (freedom₁₁: "frankness in speech"), справедливість, законність (justice₁₀: "fairness"), чистота, чесність (integrity₇: "fairness"), щирість (honesty₆: "frankness"), відвертість, прямота (sincerity₄: "frankness"); обов'язок, зобов'язання за ГС "obligation": обов'язок, зобов'язання – лексичне значення в ірландському варіанті англійської мови (right₂₁: "Irish. obligation"), відповідальність,

обов'язок когось (trust₁₂, duty₈: "the obligation of someone"); коректність, правильність за ГС "correctness" (right₂₁, justice₁₀); пристойність, етикет за ГС "propriety, decorum" (right₂₁, decency₅, modesty₅; м'якість); поблажливість, лагідність, терпимість за ГС "leniency" (grace₂₀, mercy₁₀, charity₉, tolerance₈); жалість, співчуття за ГС "compassion" (love₁₇, sympathy₁₁, mercy₁₀); піклування, уважність за ГС "care" (trust₁₂); благородство, шляхетність за ГС "nobility, magnanimity" (dignity₁₁, generosity₆); добровільна матеріальна допомога за ГС "aid" (charity₉: "the voluntary giving of aid, typically in the form of money, to those in need"); турбота про людей за ГС "interest(s), concern" (humanism₇: "concern for people"); здатність прощати людей за ГС "ability, capacity" (grace₂₀: "a capacity to forgive people"); поведінка, що відповідає встановленим моральним стандартам за ГС "conduct" (morality₁₁: "conduct that is in accord with accepted moral standards"); спокійний, стриманий спосіб поведінки за ГС "way (of), manner (of), method" (dignity₁₁: "a composed manner"); правдивість за ГС "veracity" (truth₁₁); простота, скромність за ГС "simplicity" (chastity₇, modesty₅); стриманість за ГС "restraint" (стриманість у висловах: chastity₇: "restraint in expression", moderation₅); самовладання всупереч спокусам чи бажанням (temperance₃: "self-restraint in the face of temptation or desire"). ГС "attitude(s)" експлікує той чи інший характер поведінки з ким-, чим-небудь, а саме прихильне, доброзичливе ставлення (sympathy₁₁: "a favourable attitude", charity₉: "a kindly and lenient attitude towards people", loyalty₅: "an attitude of devoted attachment"), шанобливість до батьків, до старших або родини (piety₉: "a pious attitude to parents, superiors, or family"), шанобливе ставлення, сповнене любов'язністю (respect₈: "an attitude of consideration"), терпимість до чужого способу життя, поглядів, звичаїв, почуттів, раси, вірувань, національності (tolerance₈: "a permissive attitude toward those whose opinions, practices, race, religion, nationality, etc., differ from one's own"), гуманність (humanism₇: "human attitude").

Українські однофункціональні ГС: "помилування" (милосердя₃); "привітність", "ласка" (доброта₄); "любов до Батьківщини, народу", "відданість" (патріотизм₂); "готовність віддячити" (вдячність₂); "гостинне приймання" (гостинність₃); "героїчні подвиги" (слава₁₃: "доблесні діла, героїчні подвиги").

Англійські однофункціональні ГС: серйозність в поведінці, манерах за ГС "seriousness" (dignity₁₁: "seriousness in behavior").

На матеріалі української мови виділяємо ГС комбінованої функціональності – "власливість/якість за значенням" та "абстрактний іменник до...".

ГС "власливість/якість за значенням відповідного прикметника" об'єднує як багатозначні *справедливість*₆ ("власливість за значенням справедливий"), *толерантність*₄ ("власливість за значенням толерантний"), *добродесність*₄ ("власливість за значенням добродесний"), *щирість*₃ ("власливість за значенням щирий"), *чесність*₃ ("власливість за значенням чесний"), *вихованість*₃ ("власливість за значенням вихований"), *гостинність*₃ ("власливість за значенням гостинний"), *порядність*₂ ("власливість

за значенням *порядний*”), *дисциплінованість*₂ (“*властивість за значенням дисциплінований*”), *турботливість*₂ (“*властивість за значенням турботливий*”), так і однозначні аксіономи *ввічливість*₁ (“*властивість за значенням ввічливий*”), *гrecність*₁ (“*властивість за значенням гrecний*”), *щедрість*₁ (“*властивість і якість за значенням щедрий*”).

ГС “*абстрактний іменник до відповідного прикметника*” у словах із середнім ступенем полісемії займає перше місце в переліку лексичних значень: *людяність*₂ (“*абстрактний іменник до людяний*”), *пристойність*₃ (“*абстрактний іменник до пристойний*”). В моносемантах зазначена ГС виступає єдиним конститuentом семантичної структури слів *лояльність*₁ (“*абстрактний іменник до лояльний*”) і *неупередженість*₁ (“*абстрактний іменник до неупереджений*”).

Англійські ГС комбінованої функціональності – “*quality of*”, “*act (of)*”, “*action(s)*”, “*feeling (of)*”, “*agreement, conformity*” – знаходимо в семантичній структурі слів з найвищим, середнім ступенем полісемії та моносемантичних аксіономів. Так, вказівка на моральну якість за значенням відповідного прикметника (“*quality of*”) є спільною для семантики мовних одиниць і характеризує здатність бути коректним (*right*₂₁: “*the quality of being correct*”), позитивні моральні якості, гідність (*dignity*₁₁: “*the quality of being morally or spiritually good*”), правдивість (*truth*₁₁: “*the quality of being true*”), моральність; мораль (*morality*₁₁: “*the quality of being moral*”), справедливість (*justice*₁₀: “*the quality of being just*”), благочестя (*piety*₉: “*the quality of being pious*”), доброчесність (*virtue*₉: “*the quality of being morally good*”), толерантність (*tolerance*₈: “*the quality of being tolerant*”), чесність (*integrity*₇: “*the quality of being honest*”), цнотливість (*chastity*₇: “*the quality of being pure or chaste*”), доброзичливість (*benevolence*₇: “*the quality of being well meaning*”), доброту (*goodness*₇: “*the quality of being good*”), чесність, правдивість (*honesty*₆: “*the quality of being fair, truthful*”), доброту, великодушність (*generosity*₆: “*the quality of being kind and generous*”), *kindness*₅: “*the quality of being kind*”), порядність (*decency*₅: “*the quality of being decent*”), чесність, прямоту (*rectitude*₅: “*the quality of being straight*”), вірність, відданість (*loyalty*₅: “*the quality of being loyal*”), скромність (*modesty*₅: “*the quality of being modest*”), відвертість (*sincerity*₄: “*the quality of being open and truthful*”), безсторонність, неупередженість (*impartiality*₁: “*the quality of not being prejudiced*”).

ГС “*act (of)*”, “*action(s)*”, трапляючись у лексичних значеннях аксіономів, уточнює моральну дієвість через вияв доброти, жалю, помилування або не суворе ставлення до когось, особливо з боку того, хто може карати за провину (*mercy*₁₀: “*an act of kindness, compassion; the act of forgiving someone or not treating them severely, especially someone who you have the authority to punish*”), щиросердечну дію (*piety*₉: “*a devout act*”), благодійність (*charity*₉: “*a charitable act*”), акт прояву доброзичливості (*benevolence*₇: “*an act showing good will*”), шляхетне обходження з ким-небудь (*generosity*₆: “*a generous act*”), добрий вчинок (*kindness*₅: “*a kind act*”), ввічливість, чемність, гrecність стосовно інших (*politeness*₁: “*the act of showing regard for others*”).

ГС “*feeling (of)*” репрезентує психічні й фізичні відчуття людини, стани моральної свідомості, що відображені в лексичній семантиці аксіономів, характеризуючи почуття приязні, доброзичливості до батька або матері, дитини, друга (*love*₁₇: “*a feeling of warm personal attachment or deep affection, as for a parent, child, or friend*”), жалість, співчуття (*mercy*₁₀: “*the feeling that motivates compassion*”), співчуття до тих, хто бідує або попав у немилість (*charity*₉: “*benevolent feeling, especially toward those in need of aid or in disfavor*”), скромність (*humility*₈: “*a humble feeling*”), глибоку повагу, що ґрунтується на визнанні чиїхось видатних здібностей або досягнень (*respect*₈: “*a feeling of deep deference for someone elicited by their abilities, or achievements*”), почуття приязні, викликане дружніми стосунками (*friendship*₆, *kindness*₅: “*friendly feeling*”) й обов’язком (*loyalty*₅: “*feeling of duty*”), щирі почуття (*sincerity*₄: “*an earnest and sincere feeling*”), сильні почуття любові, поваги й обов’язку до своєї країни (*patriotism*₂: “*strong feelings of love, respect, and duty toward your country*”), почуття подяки (*gratitude*₁: “*a feeling of thankfulness*”); сумління (*conscience*₇: “*the conscientious feeling*”).

ГС “*agreement, conformity*” хоча і має статус семи комбінованої функціональності, але в досліджуваному мовному матеріалі її виявлено в лексичних значеннях лише полісемантичних аксіономів на позначення морального принципу визначення правильної поведінки (*justice*₁₀: “*conformity to the moral principle determining just conduct*”), укладу життя й поведінки встановленим морально-етичним принципом (*virtue*₉: “*conformity of one's life and conduct to moral and ethical principles*”) або визнаного стандарту пристойності (*decency*₅: “*conformity to the recognized standard of propriety*”).

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Отже, провівши аналіз зазначених багатофункціональних, однофункціональних і ГС комбінованої функціональності в структурі українських та англійських аксіономів, які безпосередньо торкаються моральної сфери буття людини, відмітимо, що вони своїми морально-етичними характеристиками нюансують моральну свідомість і моральну практику суб’єкта. Моральна свідомість семантизується вказівками на почуття шани, визначні риси та властивості людини, її світогляд. Показниками моральної практики в лексичних значеннях українсько- та англомовних аксіономів виступають форми соціальної взаємодії як орієнтації на аксіологічно симетричні відношення між суб’єктами через констатацію доброзичливого ставлення один до одного. Діалектичний характер взаємодії моральної свідомості і моральної практики визначається їхньою взаємною обумовленістю, нерозривною єдністю.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі ми вбачаємо в аналізі мовної об’єктивності аксіологічних категорій духовної культури українського та англійського народів, яка репрезентована філософсько-світоглядними, науковими, громадсько-політичними, соціальними, правовими та естетичними цінностями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Етика : [навч. посібник] / Т. Г. Аболіна, В. В. Єфименко, О. М. Лінчук та ін. – К. : Либідь, 1992. – 328 с.
2. Кондрашов В. А. Этика. Эстетика / В. А. Кондрашов, Е. А. Чичина. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1988. – 512 с.
3. Малахов В. А. Етика : курс лекцій : [навч. посібник] / В. А. Малахов. – 3-тє вид. – К. : Либідь, 2001. – 384 с.
4. Соколовская Ж. П. Система в лексической семантике (анализ семантической структуры слова) / Ж. П. Соколовская. – К. : Вища шк., 1979. – 189 с.
5. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 844 с.
6. Сорока Т. В. Семантика найбільш багатозначних англійських аксіономенів / Т. В. Сорока // Сучасні дослідження з іноземної філології : [зб. наук. праць / відп. ред. М. П. Фабіан]. – 2014. – Вип. 12. – С. 189–200.
7. Сорока Т. В. Семантична структура англійських аксіономенів із середнім ступенем полісемії / Т. В. Сорока // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія» : [зб. наук. праць / гол. ред. І. В. Ступак]. – 2014. – Вип. 11. – Т. 2. – С. 64–67.
8. Сорока Т. В. Семантична характеристика аксіономенних спільностей (на матеріалі сучасної англійської мови) / Т. В. Сорока // Мова і культура. – 2014. – Вип. 17. – Т. II (170). – С. 288–296.
9. Фабіан М. П. Етикетна лексика в українській, англійській та угорській мовах : [монографія] / М. П. Фабіан. – Ужгород : Інформаційно-видавниче агентство «ІВА», 1998. – 256 с.
10. Словник української мови : в 11-ти тт. – К. : Наук. думка, 1970–1980.
11. Oxford English Dictionary / Being a corrected re-issue with an introduction, supplement and bibliography of a new English dictionary on historical principles / ed. by : J. A. H. Murray : Vol. 1–12. – Oxford : the Clarendon Press, 1970.